

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS 2006 M. BIRŽELIO 14 D. NUTARIMO NR. 583 „DĖL MOKĖJIMO UŽ
SOCIALINES PASLAUGAS TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO
(TAP-19-1878; TAIS NR. 19-8307(2))**

Nr. NV-3231

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM).

Projekto tikslas – patikslinti Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašą, suderinant jį su Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimais bei atsižvelgiant į Valstybės kontrolės ir Specialiųjų tyrimų tarnybos rekomendacijas.

Dabartinė situacija. Socialinių paslaugų įstatymo (Įstatymas) pakeitimuose:

- įteisinta, kad į asmens turtą, vertinant asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas, yra įskaitomas turtas, perduotas kitam fiziniam ar juridiniam asmeniui pagal rentos ar išlaikymo iki gyvos rentos sutartis.
- numatyta Valstybės vaiko teisių apsaugos tarnybos atestuotų asmenų ir kitų specialistų pagalba budintiems globotojams, globėjams (rūpintojams), šeimynų dalyviams ir tėviams ar besirengiantiems jiems tapti, užtikrinanti jų prižiūrimų, globojamų (rūpinamų) ar įvaikintų vaikų visapusišką vystymąsi ir ugdymą.
- atsisakyta sąvokų „socialinės rizikos šeima“, „socialinės rizikos vaikas“, „socialinės rizikos suaugęs asmuo“ ir vietoj jų įvirtinta nauja „socialinės rizikos“ sąvoka.

Valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaitoje „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“ numatyta rekomendacija SADM – siekiant, kad savivaldybės turėtų galimybę tinkamai įvertinti asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas, papildyti teisės aktus: nustatyti mokėjimą už teikiamas paslaugas tiems asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, tvarką (parengti Socialinių paslaugų įstatymo ir Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo pakeitimų projektus).

Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) antikorupcinio vertinimo išvadoje yra pasiūliusi tobulinti Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašą, nes jame nėra detalizuota, kaip savivaldybės, atlikdamos turto vertinimą, turėtų nustatyti konkretaus turto vertę. Praktikoje tai atliekama skirtingai – vienais atvejais turto vertė prilyginama vidutinei rinkos vertei (nurodyta Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašė), kitais atvejais naudojama Registrų centro interneto puslapyje esanti informacija pagal nekilnojamojo daikto unikalų numerį. To paties turto objekto vertė minėtuose duomenų šaltiniuose skiriasi, o tai turi įtakos asmens finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimui. Be to, nėra aišku, ar savivaldybės gali vadovautis asmenų pateiktais turto vertę pagrindžiančiais dokumentais (pavyzdžiui, turto vertintojo išvada, notaro patvirtinta pirkimo-pardavimo sutartimi ar pan.) ir jų pagrindu atlikti turto vertinimą, nėra aiškūs asmens pajamų ir turto pervertinimo, įvykus pajamų ar turto pokyčiams, procesas ir pan.

Projekto esmė. Siūloma patikslinti Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašą:

- Suderinant su Įstatymo pakeitimais, numatyti, kad vertinant asmens finansines galimybes, į asmens turtą įskaitomas turtas, perduotas kitam asmeniui pagal rentos ar išlaikymo iki gyvos galvos sutartis (dabar vertinamas tik pačiam asmeniui priklausantis turtas).
- Atsižvelgiant į STT antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas pastabas:
 - Patikslinti, kad turto vertė nustatoma pagal valstybės ir žinybiniuose registruose bei valstybės informacinėse sistemose nurodytas vidutines rinkos kainas.
 - Patikslinti, kad tais atvejais, kai vertinamas asmens turtas, turėtas per praėjusius 12 mėn. iki kreipimosi, bet per šį laikotarpį pakeistas į kitą turtą, pvz., į pinigus, pardavus nekilnojamąjį turtą, jo vertė nustatoma pagal asmens pateiktus dokumentus (pvz., turto vertintojo išvadą, pirkimo-pardavimo sutartį ir pan.).
 - Nustatyti vienodą (3 mėn.) finansinių galimybių pervertinimo, pasikeitus pajamoms ir turtui, terminą (dabar – pasikeitus pajamoms pervertinama per 3 mėn., pasikeitus turtui – per 1 metus).

- Rekomenduoti savivaldybėms diferencijuoti mokėjimo dydžius:
- *už socialinę priežiūrą* – ne daugiau kaip iki 10 proc. asmens (šeimų) pajamų, kai pajamos didesnės nei 3 ir mažesnės nei 4 VRP (366-488 eurais), iki 15 proc., kai pajamos didesnės nei 4 ir mažesnės nei 5 VRP (488-610 eurų), kitais atvejais – neturi viršyti 20 proc. pajamų (dabar – neturi viršyti 20 proc. pajamų, išskyrus išimtis, kurių nesiūloma atsisakyti, t.y. teikiama nemokamai, kai pajamos mažesnės nei 2 VRP (244 eurais); mokama iki 5 proc. pajamų, kai pajamos didesnės nei 2 ir mažesnės nei 3 VRP (244-366 eurais)).
- *už dienos socialinę globą, teikiamą vienam gyvenančiam asmeniui* – ne daugiau kaip iki 10 proc. pajamų, kai pajamos mažesnės nei 2 VRP (244 eurais), ir iki 15 proc., kai pajamos didesnės nei 2 ir mažesnės nei 3 VRP (244-366 eurais), kitais atvejais – neturi viršyti 20 proc. pajamų (dabar – visais atvejais neturi viršyti 20 proc. pajamų).
- *už dienos socialinę globą, teikiamą šeimoje gyvenančiam asmeniui* – ne daugiau kaip iki 30 proc. pajamų, kai pajamos vienam šeimos nariui didesnės nei 3 ir mažesnės nei 4 VRP (366-488 eurais); iki 40 proc., kai pajamos didesnės nei 4 ir mažesnės nei 5 VRP (488-610 eurų); kitais atvejais – neturi viršyti 50 proc. (dabar – visais atvejais neturi viršyti 50 proc. pajamų).
- Rekomenduoti savivaldybėms pagalbą globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įvaikintojams, šeimynų dalyviams teikti nemokamai.
- Rekomenduoti savivaldybėms taikyti mažesnę (ne daugiau kaip iki 50 proc. asmens pajamų) mokėjimo dydį, teikiant laikino atokvėpio paslaugą šeimos nariams, prižiūrintiems neįgalųjį, senyvo amžiaus asmenį (dabar – neturi viršyti 80 proc. pajamų).
- Atsisakyti „socialinės rizikos šeimos“, „socialinės rizikos vaiko“, „socialinės rizikos suaugusio asmens“ sąvokų, atlikti kitus techninio pobūdžio tikslinimus.

Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Finansų ministerija, patikslintas pagal Teisingumo ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos pastabas. Neatsižvelgta į dalį Lietuvos savivaldybių asociacijos pastabų (siūlyta patikslinti, kad paslaugų gavėjas apie pajamų/turto pokyčius informuotų ne savivaldybę, bet socialinių paslaugų įstaigą; atsisakyti siūlomo pernelyg detalaus mokėjimo dydžių diferencijavimo pagal VRP; atsisakyti siūlomo mokėjimo už laikino atokvėpio paslaugas dydžio sumažinimo ir kt.). Derinimo pažyma pridedama.

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas ir pastebėjimus:

- 1) Siūlome detalizuoti finansinių galimybių vertinimo tvarką tais atvejais, kai asmens turtas yra perduotas kitam asmeniui pagal rentos ar išlaikymo iki gyvos galvos sutartis, bet turi būti įskaitomas į asmens turimą turtą (pagal Projekto nuostatas nėra aišku ar rentos mokėtojas, kuriam perduotas turtas, įgis kokias nors pareigas mokėti už asmeniui teikiamas socialines paslaugas, atsižvelgiant į šį turtą).
- 2) Socialinių paslaugų įstatyme (18 str. 9 d.) pagalba yra numatyta ne tik globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įvaikintojams ir šeimynų dalyviams, bet ir besirengiantiems jais tapti asmenims. Nėra aišku kodėl Projekto (1 p. keičiamo Aprašo 16¹ p.) nuostatose pasisakoma tik dėl pagalbos globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įvaikintojams ir šeimynų dalyviams.
- 3) Teikime pasigendama aiškesnės argumentacijos dėl savivaldybėms rekomenduojamų mokėjimų dydžių diferencijavimo, pvz., nėra aišku, kodėl siūloma taip diferencijuoti mokėjimo dydžius ir tik už tam tikras paslaugas.

Siūlome projektą **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime**, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos ir Teisės grupių pastabas.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaitė-Garbštienė

tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt